

Vznik člověka, jeho společnosti a kultury. Prvopočátky lidského pohřbívání. Paleolit a mezolit.

Marek Baštýř
Posudek bakalářské práce

Pod zbytečně dlouhým, komplikovaným a poněkud nejasným názvem představuje Marek Baštýř práci o pohřbívání v období paleolitu a mezolitu. Autor již v úvodu upozorňuje, že se omezí pouze na shrnutí dosavadních poznatků (s. 2), což však vůbec není malý a jednoduchý ani zbytečný úkol. Tím spíše, že M. Baštýř naznačuje, že se pokusí (zcela v souladu s charakterem bakalářského studia humanitní vzdělanosti) zařadit problematiku pohřbívání v paleolitu a mezolitu do širších souvislostí společenských věd a tím překročit tradiční, archeologická či archeologická etnologická pojetí zvoleného tématu. Bohužel je však třeba konstatovat, že autor svůj metodicky pozoruhodný záměr nedokázal naplnit.

Příznačnou ukázkou autorovy bezradnosti nad zvoleným tématem a metodou je stručný Úvod (s. 2) vyplněný z poloviny místy až naivně diletantským „filosofováním“ na téma smrt, smrtelnost, pohřbívání. Zsvěcený filosofický úvod by byl jistě velmi přínosný a v souvislostech archeologického studia ojedinělý. Musel by však být založen na důkladné rešerši odpovídající seriózní filosofické literatury, nikoliv pouze na autorových prostých, útržkovitých a subjektivních reflexích.

Následující kapitola s poněkud toporným názvem *Upřesnění použitých termínů u zkoumaného tématu* (s. 3-6) již na odborné literatuře evidentně vystavěna je. Byť autor výslovně neuvádí o jaké autory, resp. díla svá tvrzení opírá (k poznámkovému aparátu, resp. formální stránce Baštýřovy práce podrobně níže). Ovšem komentář k základním pojmům a termínům z oboru religionistiky a archeologie by mohl být zpracován nepoměrně důkladněji.

Exemplárním případem neschopnosti, resp. spíše neochoty zamyslet se důkladně nad zadaným tématem a zvolenými metodami je kapitola *Odlíšnost lidského druhu ve zkratce* (s. 6-8). Místo toho, aby se M. Baštýř soustředil v souladu s předmětem své práce na specifický vztah člověka ke smrti, omezuje se na výčet banálních konstatování a tezí typu bipedie, charakteristika stavby lidského těla, výroba a používání nástrojů apod., které s tématem jeho bakalářské práce nemají nic společného.

Poněkud sofistikovanější je následující kapitola *Člověk a pohřbívání* (s. 8-10), v níž autor komentuje různé alternativy interpretací pravěkých funerálních pramenů. Kapitulu ovšem zásadním způsobem znehodnocuje absence standardních odkazů na použitou odbornou literaturu. Jestliže autor konstatuje, že „za poslední dvě desetiletí se studium pohřebního chování dramaticky změnilo...“ (s. 8), měl by alespoň naznačit charakter studia v předchozích dvou set letech.

Následující kapitolu *Kulturní podmíněnost smrti* (s. 10-12), zahajuje M. Baštýř opět planým „filosofováním“, jaké předvedl již v Úvodu. V další části reprodukuje některé myšlenky J. Svobody a dalších badatelů, ovšem opět bez řádné citace.

Poté, snad jako příklad aktuální akademické diskuse, zařadil autor obsáhlou kapitolu *Pohřeb neandertálců a pohřby středního a mladého paleolitu – pro a proti* (s. 12-24). Kapitulu zahajuje opět nadbytečným naivním mudrováním, tentokrát na téma vývoje archeologie a Darwinovy evoluční teorie. Další text je věnován diskusi o pohřebních rituálech neandertálců a s ní souvisejícím problémem srovnání pohřbů ze středního a mladého paleolitu. Pomineme-li, že Baštýř patrně celou kapitolu kompletně převzal z díla J. R. Salvatora a G. A. Clarka, pak je třeba upozornit, že zvláště v podkapitolách *Analýza dat pohřbů středního paleolitu* (s. 18-20), *Analýza dat pohřbů raného mladého paleolitu* (s. 20-21) a *Porovnání středního a raného mladého paleolitu* (s. 21-24) citelně scházejí jakékoliv tabulky, grafy a vyobrazení, bez nichž je text značně nepřesvědčivý.

Po exkurzu do problematiky funerálních pramenů středního paleolitu se autor opět vrací k obecným úvahám. Antropologická kapitola *Rituální pozadí pohřbívání* (s. 24-27) je založena na exerci díla A. van Gennepa. V kapitole *Výpovědní schopnost archeologického záznamu a kulturní relativita* (s. 27-30) se autor pokouší charakterizovat kulturní podmíněnost studia pravěkých funerálních pramenů. Resp. upozorňuje na banální skutečnost, že badatel může být při studiu determinován zkušeností ze svého vlastního kulturního prostředí. Jestliže kapitoly *Vnější vlivy na působící hroby a kosterní pozůstatky* (s. 30-33), kdy se věnuje postdepozicičním procesům a *Nejčastější pohřební místa* (s. 33-34), v níž charakterizuje základní druhy lokace pohřbů a pohřebišť patří ke světlým místům bakalářské práce, pak následující *Duchovní život a pohřbívání v průběhu jednotlivých období* (s. 35-52) opět klesá, navzdory své délce na nevalnou úroveň ostatních kapitol. Autor podává přehled nejvýznamnějších evropských, asijských, australských a afrických pohřbů a pohřebišť chronologicky seřazený od nejstaršího paleolitu po mezolit. Vychází přitom zjevně z blíže nespecifikované práce J. Svobody. Na rozdíl od Svobody však nezařazuje lokality do širších kulturních souvislostí jednotlivých období a dopouští se navíc i fatálních chyb. Např. hned v úvodu tvrdí na s. 35 nahoře, že v nejstarším a starém paleolitu „vztah k mrtvým v podstatě neexistoval“, na téže straně dole však uvádí španělskou lokalitu Sima de los Huesos a připouští její možný funerální charakter.

Bakalářskou práci uzavírá M. Baštýř neobyčejně stručným *Závěrem* (s. 53), v němž vyjadřuje skepsi k možnostem archeologického poznání nejstarších pohřebních rituálů a opakuje, že cílem jeho práce bylo pouhé shrnutí dosavadních poznatků.

Jestliže obsah Baštýřovy bakalářské práce působí jako celek přinejmenším rozpačitě, resp. jako nenaplněný místy zbytečně rozmělněný zajímavý příslib, pak formální stránku oponované práce nelze hodnotit jinak, než jako zcela nepřijatelnou.

Autor zcela rezignoval na poznámkový aparát! V celé práci nacházíme pouze jediný (!!!) standardní odkaz (s. 4, ř. 9). Jako naprosto skandální hodnotím soupis použité literatury (s. 54-55), který není seřazen podle abecedy (!!!). Nemluvě o tom, že autor nedodrжуje u jednotlivých titulů ani jednotný způsob citace a ve jménech autorů a názvech citovaných děl nacházíme četné chyby. Ostatně domnívám se, že pouhých 27 citovaných titulů je vzhledem k rozsahu pojednávané problematiky žalostně málo. Trestuhodný je rovněž závěrečný odkaz na Internet. Webové stránky se v posledních staly již standardními položkami soupisů použité literatury. Je však třeba je uvádět jmenovitě. Analogicky k položce Internet, by mohl autor místo citací jednotlivých studií a monografií uvést souhrnně Knihovna.

Seznam grafických příloh (s. 55) postrádá odkaz na zdroje. Nemluvě o tom, že pouze 4 obrázky jsou v archeologické práci naprosto nedostatečné. Postrádáme nejen větší množství fotografií a kreseb nálezů a nalezišť, ale také další standardní položky archeologických ilustrací: plány, srovnávací grafy, tabulky a v neposlední řadě mapy nalezišť.

Bezprecedentně odbytou formální stránku své bakalářské práce korunuje M. Baštýř na s. 55 dole podrobnou statistickou charakteristikou svého textu zahrnujícím i počty řádků, slov a znaků včetně mezer i bez mezer. Jen autor sám patrně ví, zda je tato statistika míněna vážně, nebo se jedná jen o svérázný pokus o žert.

Bakalářskou práci M. Baštýře celkově hodnotím jako torzovitý a chaotický soubor podkladů, z nichž by v budoucnu mohla vzniknout bakalářská práce. Nevylučuji, že autor může svou práci dotáhnout do zdárného konce. Kromě dalšího důkladného studia je však nutnou podmínkou i systematická spolupráce s vedoucím práce, tutorem a případně dalšími konzultanty.

Předloženou bakalářskou práci M. Baštýře proto nedoporučuji k obhajobě, resp. doporučuji k přepracování. Odevzdanou práci navrhuji hodnotit 10 body.